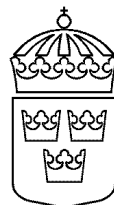

Försvarsutskottets yttrande

1996/97:FöU1y

Utgiftsram för Totalförsvaret 1997

1996/97
FöU1y

Till finansutskottet

Regeringen

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret omfattar verksamheter inom det militära försvaret och det civila försvaret, Kustbevakningen, nämnder samt stödverksamhet till det militära och civila försvaret. I utgiftsområdet ingår även den internationella fredsfrämjande verksamhet som genomförs med svensk militär trupp utomlands.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen 1997 att till utgiftsområde 6 Totalförsvaret:

- 42 372 642 000 kr fördelas för budgetåret 1997
- 41 365 634 000 kr planeras för budgetåret 1998
- 44 275 839 000 kr planeras för budgetåret 1999.

I proposition 1996/97:4 *Totalförsvaret i förnyelse – etapp 2* redovisar regeringen sina överväganden med anledning av den säkerhetspolitiska kontrollstation som genomförts under medverkan av Försvarsberedningen. Försvarsberedningen har noga analyserat det senaste årets säkerhetspolitiska utveckling och gjort bedömningen att ett väpnat angrepp, som skulle kunna hota Sverige i dag, ter sig osannolikt men att den grundläggande osäkerheten består och blivit än mer framträdande vad gäller Ryssland. Försvarsberedningen har dragit slutsatsen att riktlinjerna för totalförsvaret – som riksdagen beslutade om i december 1995 – bör bestå.

Regeringen menar därför att det inte heller finns anledning att *i någondera riktning* föreslå en ändring av den ekonomiska ram som riksdagen beslöt om år 1995. Den innebär en besparing om 4 miljarder kronor på de årliga försvarsutgifterna jämfört med budgetåret 1994/95 och skall vara genomförd år 2001.

Utöver förslaget till treårsinriktning som regeringen lämnat i budgetpropositionen föreslår regeringen i *försvarsbeslutspropositionen* att den sammanlagda ekonomiska ramen inom utgiftsområdet för hela försvarsbeslutsperioden 1997–2001 bestäms till 220,9 miljarder kronor.

Moderata samlingspartiet ser i motion 1996/97:Fi204 med oro på de åtgärder som regeringen föreslår på försvarsområdet, särskilt vad gäller det militära försvaret. Regeringens förslag vad gäller det militära försvaret bör avvisas. I stället för att fullfölja nedrustningsbeslutet från 1995 bör 1992 års försvarsbeslut i stort fullföljas. Den av regeringen och Centerpartiet föreslagna nedrustningen saknar helt motiv i den säkerhetspolitiska miljö som bl.a. beskrivits för riksdagen i 1995/96:UFöU1.

I motionen förordas (yrkande 3) att 2 375 miljoner kronor mer anvisas utgiftsområdet än vad regeringen föreslår för 1997. För budgetåren 1998 och 1999 bör 4 493 miljoner kronor respektive 3 057 miljoner kronor mer än regeringens förslag beräknas. I dessa summor har hänsyn tagits till att medel för internationell fredsbevarande verksamhet förs över till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Vidare förordar *Moderata samlingspartiet* i motion 1996/97:Fö201 (yrkande 17) en ekonomisk planeringsram för totalförsvaret åren 1997–2001 på 240,6 miljarder kronor. Den säkerhetspolitiska osäkerheten motiverar anslag som möjliggör ett starkt svenskt försvar också i framtiden. Vidare förordas i samma motion (yrkande 18) att anslaget till de internationella fredsbevarande styrkorna bör inordnas i utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Därmed bör 472 miljoner kronor föras över från utgiftsområde 6 Totalförsvaret till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Folkpartiet liberalerna föreslår i motion 1996/97:Fi211 (yrkandena 3 och 4) samma belopp som regeringen för utgiftsområdet Totalförsvaret. I motion 1996/97:Fö38 (yrkande 6) föreslår *Folkpartiet liberalerna* att riksdagen godkänner den föreslagna ramen för försvarsbeslutsperioden 1997–2001.

Vänsterpartiet anser i motion 1996/97:Fi212 (yrkandena 2 och 3) att det inte riktas några militära hot mot Sverige. Därför föreslås ytterligare minskningar inom Försvarsmaktens organisation. Under 1997 bör utgifterna minskas med ytterligare 560 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vidare framhåller *Vänsterpartiet* i partimotion 1996/97:Fö52 (yrkande 16) att den ekonomiska ramen för totalförsvaret åren 1997–2001 bör uppgå till 202,6 miljarder kronor.

Miljöpartiet de gröna förordar i motion 1996/97:Fi213 (yrkandena 2 och 3) för 1997 2 400 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit och för 1998 och 1999 3 000 miljoner kronor respektive 6 300 miljoner kronor lägre än regeringen.

Vidare anförs i motion 1996/97:Fö42 (yrkande 25) att riksdagen för utgiftsområde 6 Totalförsvaret för perioden 1997–2001 anvisar 34,9 miljarder kronor mindre än vad regeringen föreslagit, dvs. 186 miljarder kronor. Besparingarna bör inte ske bara av statsfinansiella skäl, utan även av främst ideologiska.

Kristdemokraterna menar i sin kommittémotion 1996/97:Fö23 (yrkande 48) att totalförsvarets utveckling följsamt skall anpassas till omvärldsförändringarna. Regeringen har emellertid inte tillräckligt beaktat att den säkerhetspolitiska osäkerheten, den vidgade tillämpningen av totalförsvaretsplikten samt

den höjda ambitionsnivån vad gäller internationella insatser medför kostnader som kommer att urholka angiven ram.

Osäkerheten i omvärlden kräver både god förmåga att höja beredskapen i krigsorganisationen och en stabil grund för anpassning av totalförsvarets resurser vid långsiktiga förändringar. Den beslutade besparingen på 2 miljarder kronor under perioden 1999–2001 bör därför inte verkställas.

I partimotion 1996/97:Fi214 (yrkandena 2 och 3) förordar Kristdemokraterna att utgiftsområde 6 Totalförsvaret förs upp med 15 miljoner kronor mer under 1997, 15 miljoner kronor mer under 1998 och 815 miljoner kronor mer för år 1999 än vad regeringen föreslagit.

Försvarsutskottet

Utskottet vill inledningsvis erinra om de beslut som riksdagen tidigare fattat rörande utgifterna för totalförsvaret.

Med anledning av den ekonomisk-politiska propositionen (prop. 1994/95:25, bet. 1994/95:FiU1, rskr. 1994/95:146) hösten 1994 beslutade riksdagen att utgifterna inom Försvarsdepartementets område skall begränsas med 2 miljarder kronor vilket skall uppnås senast år 1998.

Beslutet innebär vidare att inriktningen för försvarsbeslutsperioden 1997–2001 skall leda fram till ytterligare besparingar om minst 2 miljarder kronor, om det säkerhetspolitiska läget så medger.

Med anledning av propositionen Totalförsvaret i förnyelse (prop. 1995/96:12, 1995/96:FöU1, rskr. 1995/96:45) beslutade riksdagen i december 1995 – med anledning av sin bedömning av det säkerhetspolitiska läget – att besparingar om sammanlagt 4 miljarder kan genomföras stegvis t.o.m. år 2001.

Våren 1996 beslutade riksdagen (prop. 1995/96:150, bet. 1995/96:FiU10, rskr. 1995/96:000) om den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden. För utgiftsområde 6 Totalförsvaret beräknades 41 533 miljoner kronor för 1997, 40 568 miljoner kronor för 1998 och 43 472 miljoner kronor för 1999.

Den nu föreslagna utgiftsramen har i budgetpropositionen räknats upp med ca 840 miljoner kronor jämfört med det belopp som låg till grund för den preliminära ram som riksdagen antog våren 1996. Regeringen förklarar uppräkningen med att anslaget A 1 Försvarsmakten har kompenseras för de tillkommande räntekostnader som följer av omläggningen till lånefinansiering av förskott.

Försvarsberedningen och regeringen har gjort bedömningen att ett väpnat angrepp, som skulle kunna hota Sverige i dag, ter sig osannolikt men att den grundläggande osäkerheten om den säkerhetspolitiska utvecklingen består. Utskottet ställer sig bakom den bedömningen.

Utskottet erinrar om att regeringen föreslagit att säkerhetspolitiska kontrollstationer fortsatt skall genomföras, för att mot denna bakgrund fortlöpande följa utvecklingen inom området, varvid en skall genomföras senast år 1998.

Någon omprövning av riktlinjerna från 1995 är därför enligt utskottets mening inte nu motiverad. I likhet med regeringen anser försvarsutskottet att det sålunda inte finns anledning att i någondera riktningen föreslå någon ändring av den ekonomiska ram som riksdagen beslutat om.

När det gäller frågan om inom vilket utgiftsområde utgifterna för Försvarsmaktens internationella fredsfrämjande verksamhet skall finansieras, har riksdagen under våren 1996 beslutat att dessa skall finansieras inom utgiftsområde 6 Totalförsvar. Enligt utskottets mening bör någon omprövning av detta inte ske inför beredningen av budgeten för 1997.

Försvarsutskottet förordar därför att riksdagen godkänner regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 6 Totalförsvar för budgetåret 1997 samt de belopp som beräknats för åren 1998 och 1999. Motioner som föreslår andra utgiftsnivåer – såväl högre som lägre – än regeringens bör sålunda avslås av riksdagen.

Frågan om att ta ställning till den föreslagna ekonomiska ramen för *hela* försvarsbeslutsperioden 1997–2001 bör försvarsutskottet behandla i sitt huvudbetänkande. Den ramen bör enligt försvarsutskottets mening i första hand ses som en planeringsinriktning från riksdagens sida och utgöra grund för regeringens och myndigheternas fortsatta planeringsarbete.

Stockholm den 24 oktober 1996

På försvarsutskottets vägnar

Arne Andersson

I beslutet har deltagit: Arne Andersson (m), Britt Bohlin (s), Iréne Vestlund (s), Christer Skoog (s), Sven Lundberg (s), Henrik Landerholm (m), Karin Wegestål (s), Ola Rask (s), My Persson (m), Lennart Rohdin (fp), Birgitta Gidblom (s), Jan Jennehag (v), Olle Lindström (m), Annika Nordgren (mp), Åke Carerö (kd), Ulf Kero (s) och Erik Arthur Egervärn (c).

Arne Andersson, Henrik Landerholm, My Persson och Olle Lindström (alla m) anser:

Försvarsberedningen och regeringen konstaterar att den säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde präglas av grundläggande osäkerhet. Sedan riksdagen fattade beslut om försvarets inriktning i december 1995 har denna osäkerhet enligt vår mening snarast accentuerats. Det negativa utfallet av förhandlingarna om CFE-avtalet och den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland understryker detta.

Enligt Moderata samlingspartiets mening intecknades de grundläggande positiva förändringarna som skett i och med det kalla krigets slut redan i 1992 års försvarsbeslut. Försvarets uppgifter och organisation anpassades då till den nya situationen i Europa. Det är felaktigt att ännu en gång ta förändringarna till intäkt för nedskärningar av försvaret. Därför bör de förslag som framförts i Moderata samlingspartiets partimotion 1996/97:Fi204 avseende utgiftsramen för utgiftsområde 6 bifallas.

Sålunda bör motionens förslag att 2 375 miljoner kronor mer anvisas utgiftsområdet än vad regeringen föreslår för 1997 bifallas, liksom de preliminära beräkningar för 1998 och 1999 som anges i motionen.

Vad gäller anslaget till de internationella fredsbevarande styrkorna bör detta anslag om 472 miljoner kronor överföras från utgiftsområde 6 till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd i enlighet med förslaget i motion 1996/97:201.

Jan Jennehag (v) anser:

Den säkerhetspolitiska situationen i vår omvärld har enligt min mening inte förändrats så att den ger anledning till omprövning av Vänsterpartiets tidigare inriktning. Ytterligare neddragningar inom Försvarmakten är möjliga och önskvärda. Vår huvudinriktning för hela försvarsbeslutsperioden medger besparingar utöver regeringens för åren 1998 och 1999. För 1997 innebär dessa 560 miljoner kronor mindre än regeringens förslag.

Annika Nordgren (mp) anser:

Miljöpartiets vision är en global militär nedrustning. Världssamfundet får inte längre acceptera att oändliga summor satsas på militärt försvar och rustning runt om i världen. De gemensamma resurserna bör i stället användas för att lösa bl.a. miljöproblem, fattigdom och social misär.

Säkerhets- och försvarspolitik måste ses i ett helhetsperspektiv. Hur vi agerar i Sverige och hur Sverige agerar i olika internationella sammanhang bör rimligen hänga ihop. Trovärdighet och tyngd åt de förslag Sverige för fram internationellt får vi först om vi sopar framför egen dörr. I regeringsförklaringen 1996 står det: "Arbetet för internationell nedrustning skall drivas vidare." Frågan är med vilken trovärdighet Sverige kan driva detta internationellt, när vi själva, enligt försvarsministern i riksdagen den 26 september

säger att vi har "... ett starkt och modernt försvar, och det skall vi ha i fortsättningen också".

Försvarsministern hävdade också: "I den här situationen förser vi flygvapnet med ett eget flygplan för flera tiotals miljarder. Den svenska kustflottan har inte varit bättre utrustad än vad den är i dag. I morgon tar vi emot den tredje nya ubåten i Gotlandsklassen. Vi beställer nya ytstridsfartyg i miljardklassen. Armén förses med nya stridsvagnar, hemvärnet skall moderniseras, och mycket mer." Allt detta sker i en tid då en enig riksdag säger att det inte föreligger något som helst militärt hot mot Sverige.

Miljöpartiet föreslår att totalförsvarsramen för åren 1997–2001 preciseras till 186 miljarder kronor i stället för av regeringen föreslagna 220,9 miljarder kronor.

För utgiftsområdet 6 Totalförsvar föreslår vi på 1997 års budget totalt 39,973 miljarder kronor, eller 2,4 miljarder mindre än vad regeringen föreslår. För 1998 beräknas för utgiftsområdet 38,366 miljarder kronor, eller 3,0 miljarder kronor mindre än vad regeringen beräknat. För 1999 beräknas 37,976 miljarder kronor, eller 6,3 miljarder kronor mindre än vad regeringen beräknat.

Åke Carnerö (kd) anser:

Kristdemokraterna ställer sig till vissa delar bakom den inriktning av totalförsvaret som beslutades i etapp 1 av försvarsbeslutet. Totalförsvarets utveckling skall anpassas till omvärldsförändringarna, och en samlad syn på hot och risker bör ge en mer effektiv och rationell hantering av samhällets resurser inklusive totalförsvaret. Satsningar på det civila försvaret som motverkar samhällets sårbarhet är viktiga. Sveriges förmåga och förutsättningar att delta i fredsfrämjande och humanitära insatser förbättras, och det breda utnyttjandet av pliktpersonal stärker engagemanget och trovärdigheten för vår säkerhetspolitik.

Nyckelfrågan i dag är om den säkerhetspolitiska situationen i vår omvärld motiverar några förändringar av den ekonomiska ram som riksdagen beslutade om i december 1995.

Kristdemokraterna menar att den säkerhetspolitiska osäkerheten och svår-förutsägbarheten består och snarare har förstärkts både globalt och regionalt. Många mellan- och inomstatliga konflikter pågår eller riskerar att bryta ut. Ett allvarligt hot är spridningen av vapen och massförstörelsevapen på grund av bristande civil och militär kontroll.

Regionalt har den militärstrategiska situationen i Östersjöområdet ännu inte stabiliserats efter det kalla krigets slut. NATO:s och EU:s utvidgningsprocess rymmer många politiskt känsliga frågor.

Oavsett vilken riktning den ryska utvecklingen tar kommer Ryssland genom sin storlek och sin resursbas att förbli en säkerhetspolitisk faktor av stor betydelse för Europa, och då inte minst i Östersjöområdet. Både rysk inrikes- och utrikespolitik präglas av en grundläggande osäkerhet om den fortsatta utvecklingen. Översynskonferensen av CFE-avtalet innebar större förändringar än vad som förväntades, och Ryssland får nu omdisponera betydligt mer tung armémateriel i flankzonen än vad som tidigare gällt. Detta medför ökad rysk militär handlingsfrihet, som beroende på den politiska utveckling-

en i landet kan ta sig olika uttryck. Riksdagen såg allvarligt på att avtalet inte verkställdes i november 1995, eftersom det är av intresse för Sveriges del att begränsningarna av armémateriel långsiktigt blir bestående.

Om den gällande ryska militärdoktrinen genomförs kan förmågan att genomföra strategiskt överfall öka kring sekelskiftet.

Kristdemokraterna vidhåller att osäkerheten om omvärldsutvecklingen fortsatt är så stor att Sverige måste ha god förmåga att höja beredskapen i krigsorganisationen samt ha en stabil grund att utgå ifrån för att kunna säkerställa återtagning och tillväxt.

Den säkerhetspolitiska osäkerheten, den vidgade tillämpningen av totalförsvarsplikten, den höjda ambitionsnivån vad gäller fredsfrämjande verksamhet samt totalförsvarets utökade uppgifter innebär att den beslutade besparingen på 2 000 miljoner kronor under 1999–2001 ej bör verkställas. Kristdemokraterna vill också tillföra ytterligare 15 miljoner kronor till Kustbevakningen för att tillgodose de ökade krav som ställs i samband med vårt medlemskap i EU samt den ökande fartygstrafiken i Östersjön. Den samlade utvecklingen innebär för Kustbevakningens del ökade anspråk på miljöräddning till sjöss och behov av utökade resurser till övervakning av att tull-, sjötrafik- och vattenföroreningsbestämmelser efterlevs.